IN-NAHLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN.

GAZZETTA BIEX TGHALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Giebha żeŭġ dac li għaraf ħallat il ħelu ma'l meħtieġ.

140. **20 ta' MEJJU 1911.** **IT-TIELET SENA**

FTEHIM.

Hadd ma jista jissieħeb għal ankas minn sena; u jecc ma jgħarrafx lili, b'il mictub, għallankas ħmistax kabel, li ma fi ħsiebux ijġedded, ingħoddu bħala 'msieħeb għa's-sena ta' ŭara. Il ħlas, b'il kuddiem, hu: għal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema ħames xelini f'is-sena u jista jsir b'is-sitt xhur jeŭ b'it-tliet xhur; l-oħrajn ijħallsu, barra minn dan, il posta ucoll. Cull min jissieħeb issa jieħu l-eŭŭel sena li ħarget b'xejn; min ijsieħbu jieħu "Maħbub ta' Gesù" b'xejn. In-"Naħla" u il "Maħbub ta' Gesù" jinbigħu għand is-Sur ĠANNI CRITIEN, ta' Strada Rjali ta'l Belt, fejn jista jsir il ħlas ta'lgazzetta ucoll. L-ittri għandhom jinbagħtu collha f'Ta's-Sliema, 12, Str: S. Vincenzo.

NERIC MIZZI.

Ma hemmx ħaġa li tatini pjaciı acbar għall kalbi milli meta nara bniedem li ħakku jitla il fuk u jiġi magħruf u imfaħħar il veru meritu tiegħu. Daks li nobgħod bl-icreħ in-nepotismu, l-imbuttar b'ix-xaħam u b'il kaddisin daks tant ieħor noħla meta nakra jeŭ nisma li xi Malti bħali, għax studja u għax ħakku, ŭasal x'imchien seŭŭa fejn jista jicseb ġieħ għalih u għall pajjisu.

Għaldakstant xejn ma għandcom tistagħġbu jecc l-articolu di fondo ta'l-lum iddedicajtu lill ħabib għażiz tiegħi Neric Mizzi, bin il mibchi patriotta l'Avucat Fortunatu, għaliex dana iż-żagħżugħ intelligenti, ġo Ruma, kiegħed jicseb tant ġieħ u tifħir li jixrak ħafna li il gazzetti ta' pajjisu jgħidu xi chelma tajjba fuku ucoll.

Dina ma hix l-eŭŭel darba li sejjra tfaħħru in-«Naħla» għaliex fejn smajt u stajt katt ma ħallejt tiżlokli ŭaħda li ma nfaħħarx lil dauc iż-żgħażagħ Maltin li narahom miexjin b'ir-riħ f'il kala il kuddiem; iżda d'id-darba irrid nitchellem ftit actar f'it-tul fuk Neric Mizzi għaliex ħakku tasseŭ.

Cullħadd jaf, u kalitu ftit ilu in-«Naħla» ucoll, chemm chien ġie imfaħħar dac l-istudju li dan l-aħħar stampa fuk «*Il Contratto Giornalistico*» li saħansitra faħħarulu il famus Prof: Cogliolo ta' Genova stess. Għal dana u għal bosta articoli sbiħ oħra li stampa fuk l-akŭa gazzetti ta'l Italja ġie maħtur dan l-aħħar bħala ŭieħed m'il Membri ta'l Cumitat ta'l Congress Internazjonali ta'l Istampa li sar Ruma f'daŭna il ġranet, unur cbir u l-actar għal żagħżugħ bħal ma għadu Neric Mizzi. Barra minn dana ġie maħtur ucoll bħala REDATTUR TA'R-«REVUE D'ITALIE,» ŭaħda m'il akŭa rivisti franciżi li hemm u li toħroġ cull xahar b'faxxicoli ta' 200 faċċata il ŭieħed.

Mela l-isem ta' dana il pajżan ta' ħila tagħna nara li mela u xegħel l-Italja collha bl-articoli li chiteb fuk il qŭestjoni ta'l Lingŭa Taljana f'Malta issa sejjer jixgħel Franza ucoll. U hecc hu għaliex il famus Redattur ta'l FIGARO ta' Pariġi, li hu ŭieħed m'il akŭa ġornali ta'd-dinja, ittraducielu b'il franciż librett li dana Mizzi chiteb fuk dina il qŭestjoni ta'l Lingŭa u li ġera u tkassam bl-eluf ma'd-dinja collha. B-hecc ijsir ġid lill pajjisna, billi iġiferi jiġru ma'd-dinja daŭna l-articoli b'il franciż jeŭ b'lingŭi oħra imxerrda u tradotti minn nies famusi bħal ma hu dana Mercier, u m'hux billi impecilku aħna f'il gazzetti tagħna li Barra nistgħu ngħidu li ma jakrahom ħadd. Dana hu il ħames librett li Neric Mizzi ħareġ sa'l-lum fuk il Quistjoni ta'l Lingŭa.

Bravu tasseŭ !

Li il Mercier, (li barra milli hu Redattur ta'l *Figaro* hu ucoll Direttur ta'r-*Revue d'Italie*) m'hux biss jaħtar lil Neric Mizzi bħala ŭieħed m'ir-Redatturi ta' dina ir-rivista famusa iżda ucoll jittraducilu hu stess għal franciż l'articolu li chiteb u jistampahulu spejjes tiegħu barra milli f'ir-rivista f'librett u kassamulu m'ad-dinja juri ċar daks ix-xemx chemm dana Mercier, li jaf x'inhu ġurnalismu u jaf x'inhi ħila ta' min jicteb, jiistma l-intelligenza u il ħila cbar ta' Neric Mizzi. Min hu li f'Malta katt ta casu; min hu li f'Malta katt faħħru ! Ftit ! Tasseŭ li *nemo propheta in patria* u li aħna kiegħdin nivveġetaŭ *in terra miseriae et tenebrarum !*

* * *

Natu dakka ta' għajn issa lill Oposculu imsejjaħ « LA LUTTE POUR LA LANGUE ITALIENNE A MALTE » meħud m'ir-*Revue d'Italie* ta'l 15 ta' Marzu u ta'l 15 ta' April li għaddeŭ.

Dana beda biex kal chemm fl-istorja tagħna chellna x'naksmu f'iż-żmienijiet l'imgħoddija ma'l Italja billi conna taħt idejn ir-Rumani li taŭna sa l-aŭtonomja u taħt il ħacma ta's-Slaten *delle due Sicilie*. Fiħem li billi nitħaddtu b'il malti bejnietna

ma jfisserx li il-lingŭa ta'ċ-civiltà taghna ma hix il-lingŭa taljana ghaliex allura ma hix il-lingŭa ta' l-ebda taljan ħlief ta't-Toscani biss billi l-oħrajn collha jitħaddtu djalett li hu ŭisk boghod m'il vera lingŭa taljana. Fi żmien il Cavalieri ghad li il Gran Mastru chien jokghod hawn iżda ma chienx ijċaklak ŭerka li ma chienx jieħu il parir m'il Papa u ghalhecc Malta conna nistghu inkisuha li chienet f'dawc iż-żmienij ee bħal *gŭardja avanzata* ta'l Cattolicismu u ghalhecc l-actar ta'l Papa contra il Musulmani li chienu jridu b'il forż, ghall fanatismu icreħ ta' din in-Nibi taghhom, jekirdu it-Tŭemmin Imkaddes ta' Gesù Cristu. U dana tant chien hecc li meta l-Ordni ħalla Malta ghad li chien stiednu biex ijmur f'ir-Russja l-Imperatur Paŭlu I, ma marx iżda ingabar f'Ruma fejn ghadu.

Ghaldakstant ghal erbatax il seclu sħaħ Malta ghixet marbuta f'kalb ŭaħda ma'l Italja, u kasmet maghha il ferħ u il ghali, u ghalhecc ma tistax tistabar li titlef ghal collox l-ilsien tant sabiħ taghha, ilsien li ilu miżrugh hawn minn żmien Federicu ta' Svevja igifieri it-taljan conna nitchellmuh hawn f'Malta kabel ma bdeŭ jitchellmuh fl-Italja stess billi nibet fi Skallija. B'ferħ cbir, fl-1848, ilkajna fi ħdanna il Crispi, il Tamajo, il Fabrizi, il Vasta, il Ruggero Settimo u il tant oħrajn meta daŭna ġeu maħrubin minn pajjishom u dana juri l-imħabba cbira li dejjem chellna lejhom, Mela l-ilsien taljan ma jinkeredx chif ġieb u laħak minn ġo nofsna ghaliex meta poplu jitlef il-lingŭa jcun kieghed jitlef in-nazjonalità tieghu.

Ghaldakstant ħakku cull tifħir is Sur Neric Mizzi talli kieghed ijħambak u jicteb fuk dina il qŭestjoni tant importanti ghalina u nifirħulu m'hux biss talli kieghed jirnexxilu jkankal l-aħjar nies u gazzetti favur taghna iżda ucoll ta'l ġieħ cbir li kieghed jicseb Barra ghalih u ghall pajjisu.

FRAC.

Nhar il Ħadd li ghadda, f'it-Teatru Cinematografu «San Giorgio» ta' Bormla chien hemm Concert li tasseŭ chien fih x'tisma. Ma hemmx bżonn insemmi ŭaħda, ŭaħda u ŭieħed ŭieħed il dawc collha li ħadu sehem ghaliex inchella nigbed f'it-tul ŭisk, biss inghidilcom li meta dawceŭ nies bħal Bascetta, Alexandre, G. F. Buhagiar, E. Attard, u cantaŭ is-Sur u Sinjura Low, is-Sinjura T. Scerri Decaro, id-Dr: Ellul, chien hemm f'hix tieħu gost. Tajjeb ħafna ucoll ġiebu ruŭieħhom l'Orchestra ta'ċ-«Circolu Silvestri» taħt il bacchetta ta'l bravu Surmast G. F. Buhagiar, is-Sinjurini Critien, is-Sinjurina Magri u xi oħrajn li ħarabli isimhom. Il Bozzett ta' Testoni «L'ORDINANZA» mexa tajjeb ŭisk ucoll u fosthom hakkha tifħir tasseŭ is-Sinjura A. B. li ghad li dehret l-eŭŭel darba fuk il palc irrecitat b'mod li tat pjaċir il cullħadd. Il Banda S. Giorgio dakket bcejjeċ sbiħ ħafna ucoll u il Pittur intelligenti G. Vella ŭera fl-aħħar chemm jaf ijpinġi b'żeŭġ veduti li improvvisa f'ħames minuti il ŭaħda (Villa Borghese u 'l Ponte de' Sospiri) b'mod li kala l-applaŭsi ta' cullħadd. Ħakkhom mela *prosit* b'il kalb il promoturi u l-actar billi il kliegh mar gha's-Società di S. Vincenzo di Paoli ta' Bormla,

★

Nifraħ b'il kalb lil Ŭenzu Busuttil, id-Direttur ta'l «*Malta ghada Taghna*» talli ħelisha ŭarda m'iż-żeŭġ libelli li chellu ŭieħed maghmul m'il Banda «La Valette» u l-ieħor m'is-Sur Nazin f'il Korti Civili ta' Fuk.

PADRE MAESTRO SANTO GRECH

Il giovine Dn. Vito lo fermò per baciarli la mano, ed il Maestro Santo cominciò ad interrogarlo così per passatempo. «Tu quì, e tuo questo terreno? come va lo raccolto?» ed il discepolo Vito, dopo d'avergli risposto che male, e raccontogli il prodotto che in ogni anno soleva raccogliere, lo supplicò a voler dargli la sua S. benedizione a quel grano. Sì, rispose sorridendo il buon Maestro, ed aizò la mano; piano, rispose l'altro, deve ella dirmi, a quante salme ascenderà questo grano; «Oh questo lo sa Iddio» replicò il devoto Pre., ma lo scolaro tanto lo importunò, e supplicò, che per fine il Servo di Dio, alzata la sacra destra, con fargli il segno della Croce, pronunciò queste parole «Nove e dieci» Allontanatosi poscia da quì il buon Pre., il discepolo coi campagnoli non solo accolsero con indifferenza le parole del Servo di Dio, ma di più con sarcasmi, e un po' di sdegno. Però si accorsero un momento poi con istupore che cominciato a scemare il frumento dal mucchio per trasportarlo a casa caricandolo sulle vetture, a misura che andavano scemando, il mucchio medesimo andava accrescendosi, e fu d'uopo avanzar le vetture, colle quali tanto frumento trasportarono a casa, sino alla ottenuta moltiplicazione di salme nove e tumoli dieci, giusta la parola del Servo di Dio Santo.

2. *Un altro anno parimenti di carestia, trovò Santo un povero contadino in un piccolo terreno della contrada Cernuta, che piangeva dirottamente per aver raccolto di produzione in frumento appena la semenza di pochi tumoli; si lamentava pel più; che non poteva pagare i suoi debiti, e perciò si era raccomandato con calde lagrime a Dio, a Maria SSma. e ad altri Santi, quando trovatosi a passar di la il nostro Santo tocco da compassione, si diè a consolarlo con dolci religiose parole, e ad infiammarlo alla rassegnazione, ed alla uniformazione ai divini voleri, ma tutto era inutile, quel poverino era inconsolabile. Ciò vedendo il Pre. Maestro, sì gli disse «ebbene quanto vuoi, ti faccia il frumento, e quegli rispose, mi contenterei per provvedere ai miei piccoli bisogni, e togliermi i debitucci, della raccolta di salme tre, e tumoli due, i due tumoli di più li donerai in elemosina per Maria SSma. del Rosario?» replicò il contadino «se ciò si avverrà, anche tumoli quattro ne do per Maria SSma.» raccolse il grano, e si ebbe appuntino le tre salme e tumoli due con sua sorpresa, e fedelmente sciolse il voto della elemosina promessa.*

3. *Il Sig. Regio Giudice Dr. Dn. Gaetano Maria Cottone uomo adorno di pietà, e stretto divoto del Grech, nello giardinetto della propria casa coltivava le api. Uno degli anni si attaccò ad un' alberetto di albicocco alla distanza di quattro passi, o tre dagli alveari, una gran quantità di formiche, le quali scendendo andavano ad infestare e distruggere gli stessi alveari con entrar dentro le vischie della cera, che a suo tempo serviva in ogni anno per la festa del SSmo. Sagramento. Pregato il Pre. Santo ad estirparla con farle morire, «farle morire! rispose perchè gli animaletti di Dio?» Ma datasi la S. Benedizione, e dettavi una orazioncina, quelle lasciarono gli alveari senza staccarsi dall'albero suddetto, e non vi si accostarono mai più. Questo fatto ci vien riferito dai propri figli e figlie del su notato Dr. Dn. Gaetano, come racconto di esso proprio lor Padre.*

4. *Il Sac Dn. Giuseppe Focella possedeva una terra in contrada di S. Rocco, oggi posseduta dal Rmo. Arciprete Sig. Canco. Dn. Salvatore Caserno. Questa terra seminata a fabbe era stata presa orribilmente dal male così detto, lupa, la quale questa distruggeva tutte le fabbe, e ci rinnova di anno in anno. Fu chiamato e pregato il nostro Pre. di andarvi là sopra luogo, e darci la Sua S. Benedizione con dirvi qualche orazione. Santo col suo solito cuore pronto alla pietà, lo fè volentieri, ed al momento seccò quella cattiva erba, detta lupa, e le fabbe riuscirono eccellenti nè mai più s'è veduta spuntare sino ai presenti giorni: anzi si rinnova questo prodigio costantemente sino ad oggi giorno colla terra presa da questo luogo; e sparsa negli altri fondi. Centinaja di questi contadini, persone in gran numero dei paesi circonvicini. Ventimiglia, Baucina, Villafrati, Mezzoguso, Vicari, vengono a folla con bisaccie, saccoccie, e fazzoletti a prendere di questa terra, e spargendola poi, nelle loro con vera fiducia, ne ottengono la medesima grazia dello sparimento della mal'erba, così detta, lupa, con qualità migliore di fabbe, e maggiore produzione delle stesse. Deposizione di tutti i suddetti testimonj de visu.*

TLAKKIT.

—Il ħut ta'l ilma ħelu inġieb fl-Ingilterra fl-1691 mi'ċ-Ċina u'l Ġappun. Segnes ijghid illi ħuta minn daūn, fil Palatin, ghixet fuk il mitt sena.

Chien haūn minn daūn li jlaħħku 4 piedi tul.

—Haūn daūra ta' 500 xorta ta' animali b'erba sakajn; ghasafar haūn 4,000 xorta; ħut hemm 2,500; animali li jitcaxcru 700; dud 44,000, barra minn bosta eluf ta' oħrajn li ma jidhrux b'il ghajn.

—Robert Fracois Damiens, li ta salt biex joktol l'is sultan Luiġi XV fl'1757, ġie iccundannat biex jiġi sqūartat; iżda ghal chemm l'erba żūiemel ġibdu b'saħħithom collha ghal ħamsin minuta; in-nervi ma riedux jinkatghu, u billi chien ghadu ħajj il bojja chellu jaktaghhomlu b'mus, biex isseħħ il-liġi.

Hecc ġara ucoll fil biċċa ta' Ravaillac, li katel is-Sultan Nericu IV.

—Coventry, belt fl-Ingilterra, hi ūaħda m'il actar bliet li fihom jinħadmu iż-żagarelli, ghaliex fiha dūar il 10,000 neūl.

—Darba chien haūn Sultan ta'l Eġittu li meta mar ghall pellegrinaġġ ta'l Mecca, chellu fost collox 500 ġemel imghobbija b'il ħelu ta' cull xorta; 280 imghobbija b'ir-rummien, berkuk u frott ieħor u ħa barra minn daūn 1,000 ūizza u 3,000 tajra oħra ! !

L'imsemmi Califf Haroūn al Rasxid, u ir-Reġina tieghu, ghamlu dan il pellegrinaġġ m'il belt ta' Bagdad f'is-Sirja, sa'l Mecca, boghod ta'l 1000 mil, b'mod illi fil vjaġġ li ghamlu ta' cull jum chienu jimxu fuk it-tūapet.

—L-eūūel ittra li nsibu siġillata bl'inċira fl-Eūropa, iġġib id-data ta' 3 ta' Aūūissu 1554.

—Id-daūl jiġri dūar 200,000 mil cull minuta seconda.

—In-nemel ijġorr taghbija tkila daksu 40 darba.

—Linneū ijghid illi iccalcula li il Melolonta, gha'd-daks taghha, hi b'saħħitha sitt darbiet actar m'iż-żiemel.

—Il campnar ta'l Cattidral ta' Strasburgu hu l'oghla ūieħed li jinsab fl-Eūropa collha. Hu gholi 474 pied. Ġie iddisinjat u mibdi minn Erwin ta' Steinbach. Hu ftit ankas baxx m'il Piramida ta'l Giza ta'l Eġittu. Hemm 725 tarġa biex titla fuku u hu 130 pied gholi actar m'il Catidral ta'l Protestanti, S. Paūl, ta' Londra.

—Krib Milan, belt fl'Italja, hemm ecu illi, scond ma jghid Addison, iġieghlec tisma l'isparatura ta' pistola 56 darba.

DIFFIDA.

Billi sirt naf illi persuna ftit onesta fil uakt li kieghda tabbusa mil fiducia illi bid-dritt collu kieghda tgaūdi id-ditta tieghi, kieghda tghid illi dar ohra hija li stess dar tieghi, ghandi ghalhecc niddichiara illi jiena m'hiniex responsabbli tal consenja regolari tat-titoli, tal pagamenti tal premji bollettini u ta cull contestazioni illi tista tinkala hlief ghal contratti u ricevuti illi igibu il firma tieghi C. BORNACCINI.

Navza barra minn dan illi il prezzijiet ghat-titoli b'pagamenti ta hames xelini huma:—

HUNGARIAN FONCIER	£ 8	10	0	cull titolu
PANAMA	8	0	0	,,
CONGO	6	0	0	,,

Ghalhecc daūc il clienti illi jixtieku jacqūistaū xi titolu tadditta tieghi huma mitlubin li jirrifiūtaū cull cuntratt o hūejjeġ ohra illi ma jġibux il firma tieghi.

Kabel tiffirmaū kiesu li tcunu tafu tajjeb ma min tcunu sejjrin tittrattaū, chif ucoll informaū ruhcom fuk dac li ghandcom thallsu, biex imbaghad ma tiġu fl-ebda imbarazz. Cull informazioni o hūejjeġ ohra ma ghandcomx tohduhom hliet minn ghand

C. BORNACCINI
87, Strada Forni, Valletta.

IL CURA TA'S-SAŬM

(*Tissocta minn numru ta' kabel.*)

Inghaddu issa biex naraū x'ijghid fuk dana is-saūm il cbir xjenzjat american HEREWARD CARRINGTON f'il ctieb famus tieghu «VITALITY, FASTING AND NUTRITION.» Dana jibda biex ijghidilna li jaghmel ħażin ħafna cull min jibda dina il cura ta's-saūm ūaħdu jecc ma jcunx kara seūūa fukha jeū jecc ma jcunx meghjun minn min jifhem fiha tajjeb ghaliex jista jsib ruħu f'xi saram li ma jcunx jaf joħroġ minnu u jibdielu. Mela kabel ma takraū u tarġghu takraū dac li ctibtilcom u li ghad irrid nictbilcom fuk dina il cura la tintrigaūx tibdeūha u jecc xi ħaġa ma tifhmuhiex b'iż-żejjed staksu lili *b'il fomm* u infehimilcom m'il aħjar li naf. Ijfiehimna ucoll li jecc ūieħed ma tul dina il cura jdaħħal l-ankas ħaġa ta'l ichel fl-istoncu tieghu barra m'il ilma jaghmel ħażin ghall saħħtu u is-saūma ma tisūielu xejn. Jibda biex ijghid li il ġisem ta'l bniedem ma jghixx b'is-setgħa li jatih l-ichel u ūara jfehimna chif u jemmen li b'is-saūm ijfieku tasseū ħafna mardijiet (*a virtual panacea*) u jixtiek li is-saūm jidħol bħala ūaħda m'il medicini f'idejn it-tobba biex ijfejjku in-nies f'loc il ħafna duūa li jatu li m'hux biss hi dejjem tista tghid ħażina f'it-toghma u tkum ħafna flus iżda li biss darba fl-elf tista taghmel xi ġid ċchejchen f'il ġisem ta'l bniedem billi ttejjku.

* * *

Il gharef Tabib Rabagliati chiteb il «*Ftuħ*» ta'l ctieb u fih ijghid li jakbel ma'l fehma ta' Carrington li is-sħana ta'l ġisem u is-setgha għax-xoghol ma jiġux m'il ichel li nieclu (*I agree with the main contention in it that neither the heat of the body, nor its energy or power of work, come from the food*). U ūara li jimla ħafna faċċati b'ħafna raġunijiet sbiħ li trid tcun studjajt biex tifhem il ħafna filosofija u xjenza li fihom jasal biex ijfehimna li is-sħana u ix-xoghol joħorġu m'il ġisem u li l-ichel ma jisūiex biss ħlief biex ijkanklu ghall ħidma f'loc frosta u biex ijseūūilu dejjem dac li jcun kieghed jaħli u jitlef biex jista jaghmel dan ix-xoghol billi il ġisem tista bosta drabi tieħu xoghol cbir u tūil minnu bla ma titimghu iżda biss billi b'moħħoc tūebblu li meta jaghmel dac ix-xoghol sejjer jirbaħ xi ħaġa. U minn dana jiġbed il fehma li ahna il coll lill ġisem natuh ichel actar milli ghandu bżonn biex ijseūūi dac li jitlef u li ghalhecc ijmur moħli u li seūūa ħasbuha Cornaro, Hufeland u il Prof: Chittenden meta kalu li il bniedem jista jghix tajjeb ħafna u jista jakdi xoghlu collu bħal kabel meta ma jiecolx ħliet dac il ftit li hu meħtieġ biex jitrakka il ħala li jcun sar f'il macna b'ix-xoghol li tcun ghamilt.

* * *

Fl-eūūel taksima ta' dana il ctieb tant sabiħ jibda biex jara jecc jistax ijfiehimna x'inhu il mard kabel ma jghaddi biex ijghallimna chif infejjkuh b'is-saūm; u haūn ijghidilna li it-tobba, saħansitra l-akūa fosthom, fuk dana ghadhom ma jafux ħlief ħūejjeġ żghar ūisk. Jafu jaghirfu liema marda hi iżda x'inhi fiha infisha ghadhom ma ūaslux biex jifhmuh u dana ma hux b'iż-żejjed bħal ma jghid Dr: T. L. Brunton, F.R.S. f'il ctieb tieghu « *Modern Developments of Harvey's Work in the Treatment of Diseases of the Heart and Circulation.*»

(*Tissocta.*)

"MIN JIXLI IL GHAJRU TA' MIN IJGHAJJRU"

Biex jinħabb, ma sidu seŭŭa
Ciccu 'l Far, nassies, ghajjur,
Beda jixli ghal xric ieħor,
Li ħarir ma sidu jmur.

Iżda 's-sid, ghalchemm indunа,
Li cliem Ciccu chien karriek,
Minnufih sieħ l'ix-xric l-ieħor,
Li chien Ġanni Bużulliek.

« Isma', » kallu, « Ġann, x'ghidt inti?
Li minn ghajrec ma nghaddix?
Ara, ħa, chemm xoghol taŭni,
Għad l' int lilu ma ħdimtlix! »

« Jien, ghidt hecc? Jakaŭ min kallec?
Xi ħbieb tieghi li jħobbuni?
Għax haŭn bosta, » kallu, Ġanni,
« Illi mcasbar jixtiekuni.

« Chiecu biss; mel' jien haŭn ŭaħdi,
Ma haŭnx actar imghallmin?
B'hecc jithallsu jridu minni,
Haŭna x'erba nassiesin?

« Biex nuric li ma hux minnu, »
Kallu Ġanni, minnufih,
« Dalŭakt ghandi ntejfa xoghol,
Lilec haŭn inġib nuriħ. »

Daŭc li jridu il kirda tieghec
Ifittxulec xi żelluma,
U jcabbruha; iżda min jitlef,
Disa' drabi f'ghaxra?...... huma. E. C.

(*Dŭardu Cachia*)

"IL GHASFUR MJASSAR."

F'idejn tifel f'nofs ta' ħâra
Jiena nara
Ghasfur ċchejchen jaka 'lsir,
U ma sieku nilmaħ jiena
Minnghajr ħniena
Ħajta jrabbat ta'l ħarir.

It-tarf jiġbed dac iż-żghajjar
Biex ijtajjar
Il ghasfur b'sakajh marbuta;
Ijneŭŭillu ftit żerrigha
Lilu jtiha
Imma dac kabditu il muta.

« Għidli 'l ghala ma bkajtx tghanni? »
Kallu Ġanni,
« U f'da's-sŭied il kalb ŭakajt?
K'ed iddejjkec il ħarira?
Haġa żghira!
Haŭn d'il fidda f'loc il ħajt. »

—«B'din il fidda, m'hux imfejjak...
Ghadni mdejjak,»
Kabeż kallu, il ghasfur,
« U jecc hieni trid tarani,
D'a'x-xkiel ghâni
Neħħi dlonc u erħili 'mmur. » E. C.

(*M'is-«Sebħ.»*) (*Dŭardu Cachia*)

Gha'n - Nisa.

(*Jissocta minn numru ta' kabel.*)

L-ISCHELETRU hu id-damma ta'l ghadam collu ta'l ġisem ta' bniedem. Fih insibu il COLONNA VERTEBRALI (*is-sinsla ta'd-daħar*) u li hi maghmula minn ħatna bċejjeċ midmumin ġ'ol mudullun u li jissejjħu VERTEBRI. Il caxxa ta'l ghadam ta'r-ras li fiha hemm merfugh il moħħ tissejjah CRANJU (*scutella ta'r-ras*); u il biċċa t'isfel ta's-sinsla li titŭassa donnha poppa ta' frejgatina tissejjah l-OSSU SAGRU u it-tarf taghha, hemm fejn l-annimali ghandhom imŭaħħal id-denb, jissejjah COĊĊIGE. Il ŬIĊĊ cull ħadd jaf x'inhu u fejn jiġi iżda m'hux cullħadd jaf li il ghadma ta'l gerzuma ta' fuk tissejjah OSSU JOJDE. M'is-sinsla ta'd-dahar joħorġu bħal frieghi il CUSTILJI, seŭŭa sew bħalma minn prim ta' dghajjsa joħorġu il majjieri. Daŭna huma erbgha u ghoxrin ŭaħda, tnax cull naħħa u m'hux tasseŭ li f'banda ŭaħda ir-raġel ghandu custilja nieksa. Daŭna kuddiem jaghkdu ma' ghadma oħra li tissejjah STERNU u b'hecc ijsir il kafas ta's-sider li jissejjah TORAĊ. In-naħħa ta' fuk ta' dana il kafas insibu żeŭġ ghadmiet li joħorġu m'it-tarf ta' fuk ta'l isternu u li jsejjħulhom CLAVICOLI u li m'it-tarf l-ieħor jighakdu ma'l ISCAPULA (*mgharfa ta'l ispalla*) u li ġo dina taħdem il ghadma il ħoxna ta'd-driegh li tissejjah OMERU. Id-dirghajn sħaħ jissejjħu fl anatomija ARTI SUPERJURI (*ta' fuk*) u ir-riġlejn ARTI INFERJURI (*t'isfel*). Ma s-sagru jeħlu żeŭġ ghadmiet cbar donnhom żeŭġ ġŭienaħ miftuħa u li nokoghdu b'il kieghda fukhom: daŭn jissejjħu il ghadmiet ILIACHE u li meta jinghakdu kuddiem jaghmlu CAVITA, iġifieri ħofra cbira li fiha jinsabu merfugha l-imsaren, il ġuf u il bużżieka ta'l aŭrina.

Fi scheletru ta' bniedem ta' 35 sena insibu b'collox MITEJN U SITT GHADMIET imkassmin hecc: f'il colonna vertebrali hemm 24 ŭaħda, f'il cranju, 8; f'il ŭiċċ, 14; f'il ŭidna, 8; custilji, 24; f'id-dirghajn, 64; f'ir-riġlejn, 60, u ŭaħda cull ŭieħed f'is-sacru, coċċiġe, ossu jojde, u sternu. Barra minn daŭna hemm il ghadmiet VORMIANI, li jicbru żejjda f'il cranju u il ghadmiet SESAMOJDEJ li jicbru ġo nofs l-gheruk u li fosthom inghoddu ir-ROTULA (*il ghadma ta'l ircoppa*).

Il ghadam meta jicber il bniedem jicber collu chemm hu mieghu u m'hux ŭaħda iva u oħra le, u ghalhecc meta it-tabib li jaf l-anatomija tajjeb tatih kuddiemu ghadma, bħallichiecu l-*omeru*, dana malli jkisu jista jghidlec il bniedem sid dac l-omeru meta chien ħajj chemm chien tŭil. Meta il ghadma jcollha il ghamla ta' dadu tissejjah: *cubojdi*, ta' tarf ta' campnar: *piramidali*; ta' dghajjsa: *scafojdi*; ta' pisella: *pisiformi*; ta' angolu: *sfenojdi*; ta' cunjard: *cuneiformi*; u x'naf jien. Il ġisem ta' ghadma jissejjah *diafisi*, it-truf, *epifisi*. (*Jissocta*).

LUCIJA LEVANZIN INGLOTT.

Min ijrid jicri forn il Belt, f'it-Tombata ta'l Mandraġġ, Nri. 142 u 143, ijmur ghand Censu Muscat b'il ħanut f'id-numri 144 u 145 fejn hemm l'imfietaħ u ŭieħed jista jittiehem ucoll fuk il chera.

SNIEN! SNIEN! SNIEN!

Il Chirurgu-Dentista Alfonso Urso javża lill clientela tieghu li biex ijcun jista jakdiha ahjar minn Raħal Ġdid niżel jokghod il Belt, fil Strada Stretta Nu. 156, cantuniera ma' Strada San Giovanni u fejn hu armat b'cull xorta ta' għodda moderni u m'il ahjar biex ijcun jista jaghmel bridge u crown work, u xoghol fuk il metal chif ijmiss u bi prezzijiet moderati tasseŭ.

IS-SAHHAR FALZUN.

(*Jissocta minn numru ta' kabel.*)

«Marì ghamlet chif kallha, ħarġet il curuna u kaghdet titlob ġo kalbha bi ħrara cbira lill Madonna ta'l Ghar li tibghatha tajjba lil dic l-imsejcna xbejba li hi chienet tant tħobb daks li chiecu chienet biċċa minn demmha.

«Ŭara, f'dic il ħemda ta' kabar u billi ma tul dic il bixla collha ma nafx chemm telghet u niżlet, gheliet u tħabtet, u billi chienet imdaħħla seŭŭa f'is-snin ŭakghet borra u bdiet tonghos sa chemm ixxaħxħet seŭŭa u bdiet tonħor. Il kaddejja l-oħra chienu baghtuha torkot biex ŭara tcun tista titla tbiddel ftit il Marì hi.

«Meta Hasan ra li chienet ŭakghet dic il ħemda collha ŭakkaf ŭidnejh seŭŭa u ghaddielu ħsieb minn rasu li ghal l-eŭŭel beżżghu. Iżda meta baka jissamma u jitħasseb fuku ġietu il ħila li jaghmlu. Bexxak b'il mod il mod il bieb ta'l bitħa u ittauŭal biex jara jecc chienx hemm xi ħadd f'id-daħla ta'd-dar li sata jilmhu. Ħadd. Hu id-dar chien jafha tajjeb u ma chellux f'hix jitfixchel. Bexxak il bieb actar u intebaħ li ta' Abela ma' ta' Calavà chienu inghalku minn ġeŭŭa biex ma jkajjmux il Colina bi cliemhom u biex ma taghrafx leħen missierha u tieħu xi ħasda cbira. Ma dana inżidu li chienu tant mitlufin f'il cliem u jitħaddtu b'leħen ghali f'dakka li ma tantx chienu jistghu jisimghu il ħsejjes żghar ta' barra chif ġieb u laħak. Daħal m'il bieb il ġeŭŭa u mar issamma ŭara il bieb ta'l kaddejja li chienet marret tistriħ. Semaghha tonħor donnha ked tisserra il fagu. Ħabat sejjer ijmidd riġlu biex jitla ghal fuk, iżda naksitu ftit ta'l ħila. Mil rasu ma'l ħajt u ftacar f'it-taktigh-il-kalb cbir li chien ġarrab żmien kabel ma' dic l-istess coxxa meta chien tiela, ghal l-eŭŭel darba, fejn Colina biex ŭara tħobbux jeŭ le? Tħaŭŭad. Iżda chif chien hecc jitbandal bejn in-nar u l-ilma sama, f'dic il ħemda cbira, lil Marì tonħor sħiħ ucoll u ghalhecc rabba il ħila m'il ġdid u tala f'il-loġġa ħafif daks ghażżiela. Hemm ftacar fl-eŭŭel beŭs ħorr daks il ghasel malti li seŭŭbitlu fuk ix-xeŭkan fommu il maltija Colina, u ftacar chif gharaf rakkad il ghalla ta' dac il cburi ghadu tieghu Paŭlu Calavà. Ittaŭŭal b'il mod m'ix-xakk ta'l bieb. Ra il Marì mitlufa f'rakda li ma bħalha u tonħor bħal żunżifru. Tafa ghajnejh fuk dic li kalbu chienet tant tħobb — Colina. Raha titkalleb imħeŭdna b'il ħajta deni li chellha u kaghad jaħsibha chif jakbad jidħol fukha biex ma jaktaghhiex. F'il ħin samaghha tħeŭden bih, imbeżżgha li kieghdin joktluh, titolbu b'il ħniena li jaħrab minnhom, issejjaħlu b'ismu b'kasma ta' kalb cbira u tghidlu li hi sejjra tmut imħabba fih, ghaliex ħabbitu ħafna u li tibka tħobbu sa ma tmut.

«Hasan meta raha hecc u sama dac il cliem ħass demmu collu jitla ghal rasu vampa ŭaħda, ħass kalbu tfur ucoll b'imħabba cbira u tħabbat bħal tanbur, rabba il-ħila, jcun li jcun, u daħal ħdejha, resak ħdejn rasha u f'ŭidnha, chemm chemm jistama, kallha: — «Colina ta' kalbi la tinkatax!... jien Hasan!... ġejt narac!» u ċaklakha ftit chemm stenbħet. Colina bexxket ghajnejha u billi chienet kieghda tħeŭden bih u ghalhecc ix-xbiha tieghu chienet kuddiem moħħha, ma nkatghetx. Iżda meta beda jbusha u jghannakha tasseŭ ġiet fiha infisha li dic ma chienetx actar id-deħŭa ta' rasha iżda li chien Hasan b'ir-ruħ u il ġisem stess — u ghalhecc ferħet u nħasdet fl-istess ħin. Daret malajr fuk Marì biex tara jecc kabditux dieħel iżda rat li chienet meħuda seŭŭa bi nghas u Hasan uriha li chellu mħejji f'kaddu it-tghan ucoll biex jecc titniffes tgħajjat jonxorha bih. Fi ftit cliem, b'is-serka, feħimha chif daħal u hi radditlu ħajr b'il beŭs u iż-zeghil taghha. Biss talbitu li jittacar f'il ŭieghda li chien ghamlilha li ghandu jfittex jaħrab m'il killa ta' niesha u ta'l Calavà u li ghandu jibka jictbilha ghaliex kalbha chienet tieghu sa'l meŭt u li jecc ma tieħux lilu ma tintrabat ma' ħadd. Hasan b'id-dmugh f'ghajnejh raġa ġedded il ŭieghda tieghu u il ħalfa li għandu jibka jħobbha sa'l meŭt u billi raha kieghda titħaŭŭad seŭŭa b'il biża li sejjrin jinkabdu, ŭara li tbeŭŭsu, tbeŭŭsu u reġghu tbeŭŭsu chemm felħu, ħareġ il barra bla ma ħadd intebaħ bih, kabad il bixchilla ta'l ħott li chien ħalla ŭara il bieb ta'l ħadid, u billi iż-żerniek ma chienx f'il boghod ħaffef riġlejh biex ijfittex ijmur ijsib il Cejlu u jparpru b'il ghaġla leja iż-Żurriek biex ma jintebaħ ħadd fejn mar jinħeba.

«Cejlu chien fuk ix-xŭiec meta rah sar dac il ħin collu u Hasan ghadu ma daŭŭarx denbu. Haseb li iltaka ma' xi saram ieħor u tfettet m'hux ftit. Malli rah ieġġ b'il bixchilla f'i-du, ħa ftit ta'r-ruħ u chellu elf sena li jistaksih x'sama u x'sar jaf.

«Malli richeb u b'Cejlu ma' ras il ħmara bdeŭ ijlebbtu l-isfel Hasan fehmu dac collu li sama u li ghadda minn ghalih, u bin Catarin ma gharafx ħlief ijrodd ħafna slaleb meta fehem dac iż-sensafidi x'chellu ħila jaghmel. Feraħ seŭŭa meta sar jaf li il ġerħa ta' Colina ma chienetx ta'l meŭt u li hemm ghad tama kaŭŭija li tibka ħajja. Biss tberghen u tħaŭŭad meta Hasan tennielu x'sama jgħidu il Nardu Calavà u il Ġanni Abela. Ma xtakx chiecu jdendel cusu magħhom hu u ommu ucoll ghaliex chien jaf tajjeb li daŭc setghu jamlulhom ħsara bla tarf, u ghalhecc kaŭŭielu kalbu b'il bosta lil Hasan biex ijfittex ijbeŭŭeġ minn Malta biex ghal xi ftit ta'ż-żmien ijŭarrab rasu minnhom ghaliex chienu jaghmluhielu sgur. U biex actar ijrabbilu il ħila kallu li hu jeŭ ommu Chetrin ta' culljum jitilghu ir-Rabat u l-Imdina jbighu l-ghelejjel ta'r-raba taghhom u ghalhecc setghu jiġbru aħbarijiet u jibaghtuhomlu ta' sicŭit ghax Cejlu chien jaf ijħarbex xi chelmtejn b'il malti ħażin ħażin billi chien ghallmu it-tifel ta' ŭieħed ghani li chien dam maghhom jieħu ħsieb il ġnien cbir li chellhom ghal xi żmien.

«Ŭaslu u tista taħseb, Hamid, chif baka miblugh fih innifsu Ghabdallah ucoll meta Hasan fehmu x'chellu il ħila jaghmel; iżda dan ucoll malli sar jaf il fehma ta'l Calavà u ta' Abela tŭerŭer b'il biża u ghamel kalb ta' sur lil Hasan biex ijparpru il barra minn dina l'art li minnha chienu xorbu tant dmugh u ghali.

«Chetrin li daħlet f'il ŭakt ghinet lakxa ucoll u talbithom b'il ħniena biex ma jsensluhiex ma' dac il ħafna nies cbar li setghu jġibuha bħal kasba f'ir-riħ fi ftit sieghat; u ghalhecc Hasan, bejn il ħalfa li chien ghamel lil Colina u bejn il beżgha ucoll li jħalli ġildu u b'il chilba li xi jum jiġi u jithallas m'il ghedeŭŭa tieghu collha, katghuha bejniethom li ma l-eŭŭel feluga torca li chienet tersak l-hawn chellhom ijbeŭŭġu il barra katta bla ħabel maghha.

* * *

«Nardu Calavà, malli sebaħ l-aghda ħareġ u kabbad nofs tuzzana m'il chixxiefa ta' ma' dŭaru biex m'il actar nis li jista jcun ijsibulu fejn chienet il moħba ta' Hasan u ta' Ghabdallah; u biex ijkaŭŭilhom klubhom ħalli jfittex jakta ix-xeŭka ta' demm tieghu, ŭieghed ghokda gorċi seŭŭa il min fosthom chellu il ħila li jsib il bejta taghhom. Daŭc ixxerrdu, bħal ħafna clieb ta'l-liebru ma' rħula collha u bla mistriħ ta' xejn greŭ, tchixxfu, stakseŭ, ħadu m'irjus u xammemu chemm setghu biex jaraŭ jecc jistghux jakbdu xi tarf fejn chienu marru indifnu daŭc il misħuta sensafidi. Iżda collha bakghu b'xiber imnieħer u f'il ghaxija, b'geddumhom imdendel, telghu jghidu lil Nardu li ghad li chienu kallbu l-irħula ta' fuk collha u ix-xakliba taghhom ħaġra b'ħaġra ma irnexxielhomx jiġbru l-ebda aħbar ta' xejn. Nardu, ghad li nfosca, kal hom biex l-aghda jfittxu b'ħeġġa acbar sa jsibuhom u baghathom.

«Chetrin, ŭara nosf inhar telghet sa l'Imdina b'bixchilla frott u x'erba bajdiet, chif chien talabha Ħasan, u x'ħin ħabbtet ghand ta' Abela biex tara jecc chellhomx bżonn ta' xi ħaġa ħadet minn moħħ il kaddejja li Colina, ŭara il vjatcu, chienet kalbet gha't-tajjeb u li it-Tabib Ghaxak chien kallhom li id-deni nakas f'loc tala. Collha ferħana, chienet nieżla imghaġġla biex tŭassal fis dina l-ahbar tajjba lil Ħasan, x'ħin ŭieħed minn daŭc il clieb ta'l liebru li chien xeŭlaħ ma's-sakajn Nardu Calavà, ŭakkafha b'il ħleŭŭa u staksiha jecc chienx ilha ŭisk ma tara il Ghabdallah ghaliex chellu xi jum e r xoghol tajjba ghalih. Chetrin, li rasha ehienet tilħkilha ħafna, fehmet malajr, u bla ma tixclet xejn ŭieġbitu li chien ilha xi erba t'ijiem seŭŭa ma tarah u li hi ucoll fittxitu biex tħaddmu xi saghtejn f'ir-raba taghha. Dac il ħien ra li għażak fl-ilma, sellmilha u baka sejjer ghall triektu.

«Malli Chetrin ŭaslet tilħeġ id-dar ma'l aħbar tajjba ta' Colina tathom ucoll l-aħbar ħażina li chien hemm minn kieghed ijgharrex seŭŭa biex jicxef fejn chienu moħbija. Bakghu, ghalhecc, ŭara ħafna tlablib, li Ghabdallah u Ħasan chellhom ma jidhru xejn m'il bieb il barra, li Cejlu chellu jitchixxef hu u li malli jcollu x'aħbar li resket xi feluga torca jgharrafhom ħalli jchiss in chiss ijbeŭŭġu maghha.

«Ma chienx ghadhom temmeŭ l-aħbar cliem li ma semghux il kniepen collha ta'ż-Żurriek ijdokku in-nafra u nies tgħajjat u tiġġerra ma'l ħarat. Inħasdu u Cejlu ħareġ minnufih jiġri biex jara x'inkala m'il ġdid. Malli staksa gharrfuh li fuk Ghajn Rajmond resket feluga torca u li chienet kieghda tniżżel in-nies l-art. Billi chien dalam seŭŭa fuk is-sakaf ta'l cnisja xeghlu il ħuġġieġa biex jaraŭha in-nies ta'l irħula l-oħra u jdokku in-nafra bħalhom, u x'aħud lebbtu bħal rŭiefen lejn l-Imdina biex ijniżżlu il ghjanuna ta'd-Dejma.

«Malli Cejlu daħal ijghid dana, Ghabdallah ħa ir-ruħ gha'x kallu li hu chellu ġa xi xamma u li dic ma chienetx ghajr il feluga ta' ħabibu Sidi Baba; u ghalhecc ma setghux jaghmlu ħaġa ahjar milli jaħirbu mieghu.

«Sarru malajr erba biċċiet ħuejjeġ, Ħasan telak f'idejn Chetrin xi ftit minn daŭc il gordi li chienet tatu Colina, talabhom b'il ħrara li ma jħalluhx minnghajr aħbarijiet taghha ta' sicŭit u li jaraŭ chif jaghmlu u jŭasslulha l-aħbarijiet u l-ittri tieghu, u ŭara li ħalfuhulu u iżżihom ħajr chemm felaħ ta' chemm ŭakfu u ghamlu mieghu, ħareġ ma' Ghabdallah il barra u kabdu moghdija minn ġo nofs ir-raba m'hux biss biex ma jaghrafhom ħadd iżda biex jaslu malajr ucoll.

«Malli korbu lejn fejn chien hemm it-Toroc kieghdin ijħarbtu u jġorru chemm tgham u bħejjem sabu, Għabdallaħ resak kuddiem, chellimhom b'it-torc, tahom il kaddis u huma gharfuh malajr u ferħu bih bla tarf. Iżda meta lemħu riesak ŭarajh dac l-ieħor li chien liebes ta' raħħal ħasbuh malti u ħabtu sejjrin ijħebbu ghalih bl-icreħ. Ghabdallah berridhom malajr billi kallhom li dac chien torc bħalhom u bin il kalbieni General Mirżuk u li xtiek jaħrab maghhom biex ijcun jista jeħles m'il madmad kalil ta'l jasar nisrani u biex ijcun jista jŭeġġah id-din ta' Maŭmettu bla ma jxicclu ħadd.

«Meta semghu hecc ferħu bih u lakghuh ħafna ucoll u ħaduh minnufih fuk il feluga biex ijresskuh kuddiem ir-Rajjes Sidi Baba. Dana meta lemaħ kuddiemu l'ix-xŭejjaħ ħabibu Ghabdallah u sar jaf minn fommu min chien dac iż-żaghżugh tant ħlejju u li jaf ijġib ruħu hecc tajjeb, lakaghhom m'il aħjar li sata u ŭieghidhom li ghandu jŭassalhom b'xejn sa' Barbarija b'il kalb collha.

«Sa chemm daŭna kaghdu jitħaddtu, iċ-ċorma ma kaghdetx b'idejha marbuta iżda carcret fuk il feluga cull ma ġie taħt idejha. Biss malli raŭ tieġġ f'id-daŭl mitfi ta'l kamar li chien tiela, il cavallerija ta'd-Dejma imlebbta ghal fukhom, bħal ma chien ġa gharrafhom biha Ghabdallah, tħaŭŭdu u fettxeŭ bdeŭ jinġabru fuk il feluga b'dac li setghu jisirku, bl-actar ħeffa u ħeġġa cbar.

«Iżda ta'd-Dejma ŭaslu fukhom bħal vleġeġ u bdeŭ jidorbu, jiġirħu u joktlu minn daŭc it-toroc li chien ghad baka l-art lêŭt lêŭt. Fosthom ŭera ħila cbira u ħrax b'chiefrija li ma bħala contra daŭc il Misilmin dac il fizzjal żaghżugh li chien jaħchem fuk dic it-tajfa kalbiena. Chien Paŭlu Calavà li sabuh imrecchen ghand ta Abela u kalulu li id-dmir tieghu sejjaħlu malajr band'oħra iġifieri biex ijmur jitkatel ma't-Toroc u jcheċċihom il barra minn fuk ix-xtut taghna.

«Tista taħseb, Ħamid, Paŭlu chif laka' dina il bxara chiefra f'dac il ħin li il ħajja ta'l maħbuba tieghu, Colina, chienet imdendla f'xaghra. Iżda gha'd-debbus ta' kalbu chellu jircheb iż-żiemel u jlebbet ma'l oħrajn bla telf ta' żmien xejn lejn Ghajn Rajmond.

«Meta ma chienx baka toroc actar fl-art x'joktlu ghaliex l-oħrajn laħku telghu fuk il feluga, Paŭlu resak b'in-nies tieghu fuk xifer ta' blata ghalja u ġeghilhom jaghmlu in-nar fukhom. Chif chien hemm ijghajjat u jkaŭŭi kalb is-suldati tieghu biex jekirdu chemm jifilħu minn daŭc il misħuta Musulmani, f'id-daŭl ta' kamar, Ħasan gharfu seŭŭa, tala jiġri fuk il poppa ta'l feluga u b'chemm chellu garġi ghajjat:—«Ja Paŭlu Calavà il kibx, il-lum żlaktlec minn taħt idejc; iżda ghad niltakghu tafx! u ma ndumux!»

«Calavà gharfu ucoll u dic il chelma tant chiefra bakghet nieżla bħal xafra takta sa'l kiegh ta' kalbu. Sibel bħal barri midrub u xtak li sata jtir biex b'ix-xabla mlebilba li chellu f'idu jinfidlu tieghu ucoll ta'n-nichet u l-uġiegh il kalb collu li ġieghlu jgarrab. Iżda il feluga chienet maktugha ftit kasab seŭŭa m'il art. Sejjaħ ghaldakstant xi suldati minn ta' ma dŭaru u ġieghilhom jaghmlu in-nar fuk Ħasan. Daŭn minnufih ghamlu daŭc li ŭiddibhom u ma' dtar ras Ħasan venvnet raxxa balal u msiemer m'it-trombuni ucoll. Ŭaħda minnhom laktet fi nghasu li! Ghabdallaħ li, b'ghajjta li tŭaħħax, inkaleb il baħar u ma deherx actar. Oħra mesilħet ma' spallet Ħasan bla ma ghamlitlu ħsara cbira; musmar jicŭi darbu ħafif f'riġlu u kalbu ŭaranijiet. Torc milli chien hemm lakghu minnufih biex ma jchisserx rasu ma xi ħaġa u ġibdu il boghod b'ġid bla tarf tieghu.

«Paŭlu Calavà meta rah jaka feraħ bla tarf ghaliex ħaseb li chien kerdu bħal ma chien kered il Ghabdallah. Iżda tkarrak, ghaliex chien ghad ijrid jiġi jum li fih chienu ghad ijridu jiltakghu ŭiċċ imb' ŭiċċ u li fih Ħasan chien ghad ijrid jeħles minn Paŭlu minn ma'r-riġlejn biex jistghalli hu l'is-sbejjha Colina.

«Billi b'dac l-isparar bla ħeda chienu kieghdin jinkerdu ħafna toroc u billi ħafna oħra chienu kabel inkerdu fl-art, Sidi Baba ħasibha tajjeb li ma chienx jakbillu li jcompli jitlef nies actar ghaliex ma chienx ijcollu min jakdef b'iż-żejjed sa jasal f'Barbarija. Ghalhecc kataghha li aħjar ijħalli il ftit li chien baka fl-art f'idejn il Maltin u jbeŭŭeġ il barra m'il actar fis; u hecc ghamel. Salpa b'il ghaġla collha biex ma tilħakx toħroġ m'il Port il Cbir xi xini u tmur tilħku; u daŭc li ħalla ŭarajh fl-art ghalhecc ŭakghu irsiera jeŭ bakghu mejjta b'ferħ cbir ta'l Maltin collha.

«Paŭlu Calavà daħal bihom, jiddandan, marbutin ŭarajh, ġo l-Imdina fost l-ghajat u it-tfakkiegh ta'l idejn ta'l poplu, u actar ferħu missieru Nardu u Ġanni Abela meta gharrafhom li Ħasan (chif fehem hu) u Ghabdallah ta'l ħsara cbira li ghamlu ħallsu f'dac il jum u mn'idejn is-suldati tieghu stess il-laħam ta' collox b'ħajjithom.

(*Jissocta.*)

Sejjer johrog' ma jdumx!

AGOSTINO LEVANZIN

IL CURA TA'S-SAUM

Ctieb interessanti tasseu li minnu titghallmu chif taghmlu dina il cura, chif ticsruha, chif tfejjku biha hafna mardijiet u liema g'id tista taghmel u liema huma il pericoli ghal min ma jaghmilhiex seuua; x'hassejna ahna g'urnata b'g'urnata u hafna huejjeg' ohra li meta uiehed jakrahom jistghu jisueulu uisk ghal g'id ta' sahhtu. Il ctieb ijcun stampat fuk carta m'il ahjar u ijcun fih bosta stampi fosthom dauc ta's-Sur Levanzin chif chien sar fl-40 jum ta's-sauma tieghu. **Ijkum tmien soldi biss.** Ghall bejgh **xelin.** Tistghu tissiehbu b'ittra.

TÈ TA CEYLON 'MARAVILLA'

IPPREMJAT B'GHAXAR MIDALJI

TAD=DEHEB

GHAL

KAUUA IT=TOGHMA U IS=SAFA TIEGHU

JINBIEGH 1s. 8d. & 1s. 10d. IR=RATAL

GHAND L'AGENTI F'MALTA

C. CAMILLERI & SONS

50 u 51 Strada Mercanti il Belt

CAMPJUNI TA DAN IT-TE' JINTGHATAU B'XEJN.

BRITANNIA

STABILIMENT G'DID

Ta' Ferramenti, Ghodod, Huejjeg ta' Chimica u Fotografija, Zebgha, &cc.

BRITANNIA

BRITANNIA

INJAM

ta'l ahmar, ta'l abjat, u ta'l caûba.
Collox m'il irhas u m'il ahjar.

BRITANNIA

Biex tinzammu b'sahhitcom

IPPURIFICAU BIDDLU u SAHH'HU

DEMMCOM

BID

DEPURATIV RICHELET

Daûc collha li jridu jiccurań rûiehhom u jinżammu dejjem b'saħħitom minngħajr ma jinħakru b'cull xorta ta' mardijiet għandhom jieħdu DARBTEJN jeû TLIETA fis-sena minn din il medicina DEPURATIV RICHELET li jista jingieb minn għand dan is-sinjur:—

Monsieur L. RICHELET, 13, rue Gambetta, SEDAN (Franza).

Haûn Malta jinxtara minn għand **L-Ispizzjar Alfredu Cumbo** ta' Strada Rjali, 26. Il Belt.

Min hu marid bl-ANEMIJA (fakar ta'd-demm) u jrid ijfiek F GHOXRIN ġurnata jieħu

L'ELIXIR

TA' S. VINCENS DE PAOLI

Is-Sur G. Muscat ûara għaxar snin ugiegħ ta' ras kaûûi bla ma seta jfejku b'xejn ma't-tielet flixcun għaddielu collox. Is-Sur Rinaldu Perini ucoll fejjak l-ibnu, ma't-tieni flixcun, minn anemija kaûûija. Daûna is-sinjuri ucoll li sejrin insemmu ippruvaûh tukhom stess jeû fuk xi ħadd ieħor u ħarġu jiftaħru: Dr: Edward L. Vella; Dr. Paolo Sammut (Sliema); Prof: Dr: C. Sammut; Prof: Dr: G. O. Galea; Farm: C. Arpa; Farm: G. Gili; Prof: Dr: S. Grech; Onor: Dr: A. Pullicino; Dr: L. Albanese; Negte: G. Tagliaferro; G. Sultana; Ant: Diacono; Avv: Francesco Cardona u ħafna oħrajn.

Jinbigħ fl-ispiżżerija ta't-Tabib

FABRIZ BORG.—Il Belt.

267, STRADA REALE.

Is-Sur Raff: Bonello

TA' STRADA LEVANTE, 131, IL BELT

(Hdejn il Cnisja ta' Sta. Lucija)

għandu għal bejħ cull xorta ta' ħġieġ, żebgħa, żjut, imsiemer, għodod, ħûejjeġ ta's-Sanità, ta' gass, fornimenti ta't-tûiebet, lampi ta'l pitrolju li jixilgħu b'il matel b'daûl kaûûi u sabiħ ûisk u ħafna ħûejjeġ oħra bħal daûn ta'l aħjar qûalità u bi prezzijiet m'il orħos. Ippruvaû biex taraû chif toħorġu cuntenti sgur.

L-Ispizzjar A. CUMBO,

BILLI IL CLIENTELA TIEGHU KIEGHDA TIGBER CULL MA TMUR GHALIEX M'HUX BISS IJBIEGH MEDICINI U ĦÛEJJEĠ OĦRA M'IL AĦJAR U B'REKKA CBIRA IŻDA UCOLL BI PREZZIJIET IRĦAS TASSEÛ, CABBAR L-ISPIŻŻERIJA TIEGHU U ĦADHA **F'IL HANUT TA' HDEJH SEUUA** LI HU ÛISK ACBAR U ISBAĦ U B'HECC IJCUN JISTA JAKDI AĦJAR U B'ACTAR ĦEFFA LIL BOSTA NIES LI DEJJEM IJCOLLU FL-ISPIŻŻERIJA TIEGHU. META TGHADDU MINN HEMM MORRU ATU DAKKA TA' GHAJN, **Strada Rjali, il Belt, kuddiem il Club seuua.**

IS-SECLU TA'N-NERVI.

Hecc sejjaħ is-seclu tagħna il għaref Prof: u Senatur Mantegazza, u b'ir-raġun collu għaliex il-lum ma haûn ħadd li ma hux maħsns b'in-nervi u l-actar b'il misħuta

NEVRASTENIJA

li kiegħda iġġorr nies il Manicomju gozz, gozz. Għalhecc l-aħjar tobba kiegħdin jitħabtu biex ijsibu cura seûûa għal dina il marda għaliex tcun ta' gid bla tarf. Ħafna ippruvaû iżda ħadd ma irnexxa daks il għaref u imfaħħar

Prof: DE GIOVANNI ta' PADOVA.

li ûara studju cbir sab il famus

ANTINEVROTICU

li kiegħed ijfejjak jeû jagħmel il gid lil cull min jużah.

F'Malta dan ijbigħu

l-Ispizzjar ALFREDU CUMBO

TA' STRADA RJALI, TA'L BELT

¡IPPRUVAÛH GHALIEX MA JIBDIELCOMX!

In-"Nahla" tistampa ruħha fl-Istamperija "EMPIRE PRESS" ta's-Sur Critien, il Furjana.